

Manarola, imenovana »biser v kroni«,
je stisnjena za peščeno sipino in
obkrožena s prepadnimi hribi.

Kjer se zavemo svoje majhnosti

- Unesco je ta del ligurijske obale uvrstil na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine
- Pet barvitih vasi, Monterosso, Vernazza, Corniglia, Manarola in Riomaggiore, je dokaz, da lahko narava in človek z roko v roki ustvarita sijajne spomenike
- Najlepše jih je opazovati iz čolna, a zanimive so tudi pohodniške poti

Tekst: Katja Željan

Obris Ligurije spominja na slavolok, saj se ta dežela na eni strani odpira proti Tirenskemu morju, na drugih dveh pa proti Alpam oziroma Apeninom. Celinski pas je tu zelo ozek in tako strm, da se skoraj takoj spusti v precejšnje globine vzdolž 350-kilometerske obale. Globoke zalive in naravna pristanišča boste tu zaman iskali, z izjemo Genove in La Spezie. In prav v slednji smo najprej izpluli proti pristanišču Porto Venere in nato naprej proti najlepšim zalivčkom in najbolj slikovitim pečinam, ki ležijo med petimi očarljivimi vasicami, ki se jih je oprijelo ime Cinque Terre ali Pet dežel.

To je svet, kjer se človek zave svoje majhnosti ob silni moči narave, ki se je na tem kraju potrudila ustvariti nepozabno pokrajino. Dolgo sem jo občudovala le na fotografijah, potem pa se je konec lanskega oktobra ponudila priložnost, da si Unescove dragulje, ugnezdene v skalno obalo Ligurskega morja, ogledam tudi v živo.

Čeprav se je v La Spezii jutraj zdelo, da mesto še spi, je bilo v pristanišču, od koder so se ladjice s turisti podajale na pot, nadvse živahno. Kar ni bilo presenečenje, saj je bilo v zraku čutiti prijetno vznemirjenje pred obetom čudovito toplega jesenskega dne in odkrivanjem enega najlepših koščkov tega dela Italije. Ne nazadnje: kolikokrat v življenju imate možnost pluti po Zalivu poetov? In če je ta osvojil srca pesnikov, zakaj ne bi tudi nas, navadnih smrtnikov?

Za tiste, ki smo se preko omenjenega zaliva proti pristanišču Porto Venere, ki je na skrajni vzhodni točki Riviere di Levante, podali prvič, so bila pričakovanja še toliko večja. In nismo bili razočarani: simpatično mestece, ki naj bi ime dobilo po templju boginje Venere, ki je tam stal že pred prvim stoletjem pred našim štetjem, s pisanimi ribiškimi čolni in še bolj živahno pobarvanimi hišami in hišicami, ki so v ravni vrsti ob osrednji sprehajalni poti ob obali sledile druga drugi, je bil naravnost odličen uvod.

Mimo trgovin, ki tu na vsakem koraku ponujajo domače testenine in vsem dobro znani pesto genovese, smo se najprej podali proti čudoviti in odlično ohranjeni cerkvi svetega Petra, ki je bila zgrajena davnega leta 1277 v značilnem gotskem stilu in ima na Zaliv poetov naravnost spektakularen razgled. Med potjo do cerkve smo le s kotičkom očesa ošvrknili ladje, ki se odpravljajo proti bližnjim otokom: Palmarii, Tinu in Tinettu. Naš čas je bil namreč strogo omejen in naj se sliši še tako čudno, smo morali v tem živahnem pristaniškem mestecu, kjer se zdi, da se nikomur nikamor ne mudi, z njim ravnati karseda preudarno.

Pred odhodom proti Cinque Terre je bilo namreč treba spoznati še morske jame, med katerimi je zagotovo najbolj slavna Byronova, in grad Doria, ki s svojo mogočno strukturo uteleša čudovit primer genoveške vojaške arhitekture. Grad so tu zgradili že leta 1161 in ga temeljito prenovili v letu 1458.

Kjer je veliki Byron meditiral in iskal navdih

Ampak najprej k najvidnejši osebnosti angleške romantike, ki ima prav v Porto Veneru svojo jamo. Če verjamete ali ne, toda veliki George Noel Gordon Byron (1788–1824), ki se je kot pesnik najbolj proslavil z deli Romanje grofiča *Harolda* in nedokončanim *Don Juanom*, naj bi prav tu dobil navdih za nekatere od svojih mojstrov. O tem vas skuša prepričati skromna plošča na začetku poti, ki se mimo veličastnih skal strmo spušča do obale in jame, ki nosi Byronovo ime. V njej naj bi Byron meditiral.

Pa ste vedeli, da naj bi ta angleški romantik prav od tod plaval proti mestu Lerici na drugi strani zaliva, da bi tam obiskal svoje prijatelje? No, Byronu bi kaj takega lahko brez slabe vesti pripisali. Njegova življenjska pot je bila polna ljubezenskih avantur z ženskami in moškimi, ločitev,

Monterosso al Mare je največja in najbolj turistična od vseh vasic. Ima tudi najdaljšo in najbolj oblegano plažo.

Porto Venere na skrajni vzhodni točki Riviere di Levante je dobilo ime po templju boginje, ki je tam stal že pred 1. stoletjem pr. n. št.

ekstravagantnih popotovanj, zadolženosti in celo obtožbe incesta. Zato se je moral iz Anglije umakniti in v letih 1821 in 1822 je tako dokončal speve 6–12 v Pisi, kjer je tudi začel izdajati časopis *The Liberal*. Njegov zadnji italijanski dom je bil v Genovi, kjer je živel do leta 1823, ko se je ponudil v pomoč Grkom pri njihovem osvobodilnem gibanju. Takrat je zapustil Italijo in se odpravil na Kefalonijo. Načrtoval je celo napad na turško utrdbo v Lepantu v Korinskem zalivu in sam upravljal s svojo četo kljub pomanjkanju vojaških izkušenj. Vendar je, preden bi lahko odprava odplula, zbolel in običajno zdravljenje s pijavkami je njegovo stanje le poslabšalo. Prehlad je prerasel v vročico, zaradi katere je umrl. Kakorkoli – zakaj je neobičajni, ekscentrični, kontroverzni in bahaški Byron prav ob obali Ligurskega morja črpal snov za svoje pesniške stvaritve, pravzaprav ni tako težko razumeti. Čudoviti zalivi in slikovite pečine so namreč kot nalašč za dolge razmisleke tipičnega byronskega

junaka, ki premore veliko talenta, prezira družbo in družbene ustanove, kaže pomanjkanje spoštovanja do razslojevanja in privilegijev, trpi zaradi nesreče v ljubezni, zaradi družbenih ovir ali smrti, je uporniški, izgnan, skriva nelagodno preteklost in na koncu ravna samouničujoče ...

A da bi se človek nalezal nekaj tega romantičnega duha, je bilo časa (na srečo) vendarle premalo. Kajti – uloviti je bilo treba ladjico! Na tem mestu je morda dobro povedati, da je bil dolga stoletja dostop do teh krajev mogoč samo po morju, in še danes nekateri nimajo cestne povezave. Pet vasic, ki sestavljajo Cinque Terre – v dobesednem prevodu ime pomeni Pet dežel, vendar gre dejansko za pet slikovitih vasi –, je po ozkih gorskih cestah težko dostopnih. Do vseh pa se lahko pripeljemo – skozi mnoge predore – z vlakom iz La Spezie.

A v vsej lepoti in barvitosti Cinque Terre lahko vidimo le z morja, zato je prevoz z ladjicami – seveda ob lepem vremenu, ko ne piha preveč – najboljša možna odločitev. Sistem prevoza z ladjicami med vasicami je dobro organiziran, saj je mogoče poljubno izstopati tam, kjer želiš raziskovati, ali pa mirne vesti preskočiti tisto, kar te ne zanima preveč. Paziti je treba le, da pravočasno »uloviš« naslednjo in da ima ta še kakšen prost sedež, sicer je treba počakati nadaljnje pol ure ...

Corniglia je najmanjša izmed petih vasi. Tu živi le okrog 240 prebivalcev, je pa tudi edina, ki nima dostopa do morja. Postavljena je namreč na vrhu sto metrov visoke pečine.

Prva postaja na tem delu obale Ligurskega morja, ki ga je Unesco uvrstil na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine, je Riomaggiore, tej vasici pa v naslednjih 18 kilometrih nato sledijo še Manarola, Corniglia, Vernazza in Monterosso al Mare. Vse so znane po dih jemajočih razgledih z morske strani in po hišah živahnih barv, ki gledajo s strmih pečin, kot bi bile ugnezdene v skalno obalo, čeprav so obkrožene s terasami, ki so jih domačini stoletja skrbno gradili, da bi tu lahko gojili grozdje, oljke in agrume. Vseh pet vasi povezuje tudi pohodniška pot, t. i. Azurna pot ali Sentiero Azzurro, čeprav je treba v isti sapi dodati, da dele te poti pogosto zaprejo plazovi. Pa vendar: odsek poti od Riomaggiore do Manarole je poimenovan Pot ljubezni. Zanimivo bi bilo izvedeti, zakaj ...

Vernazza je najlepša, Corniglia najmanjša

Vrnimo se v Riomaggiore. Med točkami, ki jih v tej vasici ne smete spregledati, vam bodo turistični vodniki skoraj zagotovo omenili gotško cerkev Janeza Krstnika iz leta 1340, dve leti mlajšo cerkev sv. Lovrenca in grad Riomaggiore iz leta 1260, od koder se odpira prelep panoramski razgled proti morju. A včasih povsem zadostuje že, da se prepustiš vrvežu, glasovom, razgledom, podobam ... Tudi če samo opazuješ ljudi ali prelete ptic, medtem ko srkaš kapučino, je dovolj, da se naležeš nekaj tistega italijanskega (ležernega) načina življenja in se zaveš, kako lepo je lahko življenje ...

Nadaljujemo v Manarolo, imenovano »biser v kroni«, ki je stisnjena za peščeno sipino in obkrožena s prepadnimi hribi. Sprehodimo se po ozkih ulicah precej mirne vasi, ki po strmih pobočjih vodijo do zaliva in morja. Manarola ima dolgo tradicijo vinarstva, njeno značilno vino pa je *sci-acchetra*, belo desertno vino pozne trgatve. A za kozarček je bilo vseeno še prežgodaj, zato pa je bilo toliko bolj zanimivo občudovati čolne, ki so bili »parkirani« na ulici kot avtomobili. Domačini namreč čolne velikokrat dvigujejo iz vode, saj je tukajšnje pristanišče slabo zaščiteno pred valovi, zato lahko morje neusmiljeno buta ob obalo. Vasico je na svojih platnih večkrat upodobil slikar Antonio Discovolo (1874–1956), v popularni kulturi pa sta Manarola in Riomaggiore osrednji prizorišči video igrice Forza Horizon 2. Sicer pa so bile Cinque Terre inspiracija za nastanek fiktivnega mesta Portorosso v animiranem filmu *Luca* iz leta 2021.

Če je Manarola druga najmanjša vasica v Cinque Terre, je Corniglia najmanjša. Tu živi le okrog 240 prebivalcev, obenem pa je edina od petih vasic, ki nima dostopa do morja. Postavljena je namreč na vrhu sto metrov visoke pečine. Bolj kot druge vasi je povezana s celino, kar lahko opazimo tudi po njeni arhitekturi – hiše so nižje in bolj podobne hišam

v notranjosti. Do danes nisem ugotovila, ali je mogoče to razlog, da se večina turistov ne odloči, da bi tu izstopila iz ladje. Tudi v našem primeru je bilo tako, a imamo vsaj opravičilo: tako nam je »ukazala« vodnica ...

In tako plujemo naprej proti Vernazzi, ki jo pisni viri prvič omenjajo že v letu 1088, medtem ko prva omemba bližnjega Monterossa al Mare datira še prej, v leto 1056. V zgodovinskih dokumentih se namreč območje Cinque Terre prvič pojavlja v 11. stoletju, najprej pa sta bili ustanovljeni prav omenjeni vasici. Druge so se pojavile kasneje, v času vojaškega in političnega razcveta Genove. Prav Vernazza velja za najznačilnejšo in najlepšo vasico Cinque Terre. Okusi so sicer različni, a lahko bi rekla, da je tudi mene ta nekdanja obmorska baza pomembne družine Marchesi Obertenghi najbolj očarala.

Tudi sicer najbolj pritegnejo pozornost srednjeveški ostanki: utrdba iz 11. stoletja in grad s *stolpom* iz 15. stoletja, ki je bil v bistvu namenjen za obrambo vasi pred pirati. Še danes je izredno dobro ohranjen in še danes v vasici prirejajo t. i. Festival piratov, ki bi ga bilo brez dvoma zanimivo videti. Tokrat smo se zadovoljili z ogledom cerkve, posvečene mestni zaščitnici *Margareti Antiohijski*, zgrajeni leta 1318 v genoveško-romanskem slogu. Posebnost te cerkve je, da ima temelje pod morjem. Čeprav je zelo izpostavljena nepredvidljivemu morju, je izredno dobro ohranjena, v notranjosti pa lahko občudujemo tri marmorne cerkvene ladje in neokrnjen oltar.

Sonce je v tistem trenutku že prijetno grelo, zato je bila manjša plaža ob cerkvi polna do zadnjega kotička. Pa je bil na koledarju 30. oktober! Podobni prizor smo ugledali nekoliko kasneje v zalivu Fegina z veliko prodnato peščeno plažo, ki domuje v novejšem delu vasi Monterosso al Mare, ki je največja in najbolj turistična od vseh vasic v Cinque Terre. Pravzaprav se ta vasica deli na novi in stari del. V slednjem lahko občudujemo precej utrdb, s katerimi so v preteklosti zelo uspešno branili vas pred napadi piratov, samostan, ki je zaradi svojih zgodovinskih in umetniških zakladov eden glavnih ciljev turistov, in pokopališče, ki se dviga na 465 metrih nad Monterossom al Mare in ponuja izjemen razgled nad mestom. Morate pa imeti za ta podvig še nekaj moči v nogah, kar je po celodnevem odkrivanju vasic Cinque Terre prej izjema kot pravilo.

Če vas noge ne držijo več, lahko v zalivu Fegina občudujete velikana Neptuna, ki sta ga ustvarila kipar Arrigo Minerbi, sicer najljubši umetnik Gabriela D'Annunzia, in arhitekt Francesco Levacher. V preteklosti je bil ta impresivni, 14-metrski spomenik posvečen bogu sladke vode in morja v rimski mitologiji, nekakšna »dekoracija« prestižne Vile Pastine, ki so jo tu zgradili okrog leta 1900. Med drugo svetovno vojno sta bila vila in orjaški Neptun med bombardiranjem močno poškodovana, slednji je prenovljeno podobo dočkal šele v letu 1966.

Najbrž bi se rimskemu bogu smejalo, ko bi konec oktobra lani videl toliko razposajenih ljudi, ki so pred zatonom sonca v morju ali zraven njega uživali v lovljenju zadnjih sončnih žarkov. Ali pa mlade zaljubljenice, ki so nad zalivom zaklepali ključavnice za srečo v ljubezni ...

Še malo, in že je bilo treba pohiteti proti železniški postaji, od koder vlaki turiste iz Cinque Terre vračajo proti La Spezii. Bili so polni do zadnjega kotička, pa čeprav vozijo pogosto in za obisk tukajšnje obale pozni oktober ni glavna turistična sezona. Ne predstavljam si, kakšna gneča mora biti tu spomladi in poleti. A na srečo je ta slikoviti svet mogoče odkrivati tudi kako drugače, peš, na primer. In zelo verjetno bom tak način premikanja med naravnost filmsko obalo, strmimi vinorodnimi terasami in veličastnimi skalnimi formacijami izbrala, če se sem znova vrnem. ■

CINQUE TERRE IN CINQUE TRAMONTI

Če večina obiskovalcev tega dela Ligurske obale pozna pet slavnih vasic (Cinque Terre), jih tu obstaja še pet, ki so občutno manj znane, a zato menda nič manj očarljive. V žargonu domačinov so poimenovali Cinque Tramonti. Treking med temi desetimi vasicami velja za enega najlepših v Italiji, za to so poskrbeli tukajšnji staroselci, ki so v želji, da bi povezali vasi in ustvarili kmetijske površine na za to neusmiljenem terenu, s stoletji gradnje ustvarili prikupne poti in terase. Skupaj jim je menda uspelo zgraditi približno 7000 kilometrov kamnitih zidov, kar je tretjina dolžine Kitajskega zidu.

Vernazza velja za
najznačilnejšo in najlepšo
vasico Cinque Terre.

